

Tietoa potilaalle – puberteettigynekomastia eli pojan rintarauhasen liikakasvu murrosiässä

Sekä tytöillä että pojilla on jo syntyessään olemassa aihe, josta myöhemmin kehittyy rintarauhanen. Kaikkien rauhaskudos on herkkää naissukupuushormoneille eli estrogeeneille. Suurin estrogeenien tuottaja on naisen munasarja, mutta myös miesten elimistö pystyy tuottamaan pieniä määriä näitä hormoneja, ja ne ovat välttämättömiä normaalissa kehityksessä. Koska miehen estrogeenituotanto on hyvin vähäistä, pysyy rintarauhanen yleensä pienenä ja huomaamattomana. Miessukupuushormoni eli testosteroni estää rintarauhasen kasvua.

Miehen rintarauhanen voi kasvaa normaalisti huomattavaksi elinkaaren aikana kolmessa eri kehitysvaiheessa. *Vauvaikäisen* rintarauhasen kasvun ajatellaan voivan liittyä vauvan hormonaaliseen aktiivisuuteen ja ehkä äidin rintamaidon kautta saataviin hormoneihin. *Murrosiässä* tapahtuva rintarauhasen kasvu eli ns. **puberteettigynekomastia** on syntymekanismeiltaan hieman epäselvä, mutta sen ajatellaan liittyvän muuttuvan hormonitasapainon vaikutukseen rintarauhasen. *Vanhuusiässä* vähenevään miessukupuushormonien tuotantoon voi myös liittyä rintarauhasen kasvua.

Rintarauhasen kasvu voi olla myös merkki poikkeavuudessa elimistön hormonituotannossa, ulkoisista hormonivalmisteista ja joistain sairauksista tai oireyhtymistä. Tämä on harvinaista.

Puberteettigynekomastia on yleistä. Joissakin arvioissa yleisyydeksi mainitaan jopa 60%. Se on yleisintä kiivaan kehityksen vaiheessa ja voi olla joko tois- tai molemminpuolista. Rauhaskudos on usein aristavaa. Yleensä rauhaskudos pienenee itsestään 2-3 vuoden kuluessa.

Puberteettigynekomastian syy ei ole täysin selvillä. On arvioitu, että estrogeeni/testosteroni-suhde suosii rauhaskudoksen kasvua. Estrogeenejä voi muodostua kiveksen ja lisämunuaisen tuottamista miessukupuushormoneista mm. Rasvakudoksessa ja rintarauhasessa. Rauhaskudoksen herkkyys estrogeeneille voi vaihdella, mikä selittänee oireen toispuoleisuuden.

Joskus, hyvin harvoin, puberteettigynekomastia on niin huomattavaa ja pitkäkestoista, että päädytään konsultoimaan plastiikkakirurgia mahdollisesta rauhaskudoksen poistosta.

Jos sinulla on suurentunut, aristava rintarauhanen ja murrosikäsi on käynnissä, voit olla melko varma, että kyseessä on normaali ilmiö. Voit mainita asiasta kouluterveydenhoitajallesi, joka tarvittaessa keskusteleesi asiasta koululääkärin kanssa. Kerro, jos käytät joitain lisäravinteita tai luontaistuotteita. Yleensä pelkkä lääkärintarkastus ilman verikokeita riittää, mutta jos jokin kokonaisuudessa ei täsmää, voi olla tarpeen tehdä joitain lisätutkimuksia. Lastenlääkäreistä hormonitoimintaan perehtyneet lastenendokrinologit ovat erityisesti perehtyneitä asiaan. On tärkeää, että tiedät ilmiön olevan erittäin yleinen ja yleensä hyvänlaatuinen, eikä sitä tarvitse hävetä eikä piilotella.